

4. TEHNIKA IGRE SA LOPTOM

Cilj: Upoznavanje sa osnovnim elementima hvatanja i dodavanja loptom i šutiranja na gol.

Sažetak: Baratati ili manipulirati loptom znači da igrač u svakoj prilici može da pravilno i po svojoj volji uhvati loptu dok je u vazduhu ili sa površine vode i da je uputi na mesto koje je sam odredio.

Baratati ili manipulirati loptom znači da igrač u svakoj prilici može da pravilno i po svojoj volji uhvati loptu dok je u vazduhu ili sa površine vode i da je uputi na mesto koje je sam odredio. Postoje različiti načini hvatanja i bacanja lopte (Штељер, 1981). Zasad samo naglašavamo da baratati loptom, pored ostalog, znači umeti voditi loptu. Prema tome, pod baratanjem loptom podrazumevamo:

- hvatanje lopte,
- dodavanje lopte,
- šutiranje (bacanje) lopte i
- vođenje lopte.

Pravilno izvođenje ovih radnji sa loptom uslovljeno je preciznošću i brzinom izvođenja svakog pokreta. Pored brzine u plivanju, igrač treba da je brz i precizan i pri izvođenju bilo kojeg drugog pokreta u vodi. Igrač, znači, mora da zna iznenada i brzo da se zaustavi iz plivanja, isto tako brzo da krene (startuje), da se krene u stranu itd, a to sve pravovremeno tj. Precizno u odnosu na tehničko taktički tok situacije u igri. Tehnike hvatanja, dodavanja i bacanja lopte (šutiranja) treba vršiti sa što je moguće više izdignutim telom iz vode (mada postoje tehničko taktičke varijante koje se realizuju i iz horizontalnih tj. niskih pozicija). Izdizanjem tela nad vodom ne samo da dobijamo bolji pregled već stičemo i veću sigurnost i preciznost u hvatanju i bacanju lopte (Popovski i sar., 2005).

Igrač mora poznavati “ponašanje” lopte tokom leta u vazduhu i dok se kreće ili miruje na vodi. “Ponašanje” lopte najbolje je upoznati u vodi, gde se iskustvom može doći do svih potrebnih saznanja o “ponašanju” i česte ne predvidljivosti načina kretanja vaterpolo lopte po vodi (iznenadna zaustavljanja, promena pravca odbijanja od iznenadnog talasa itd.).

Hvatanje lopte

Hvatanje lopte još dok je u vazduhu stvara određeno preimućstvo igraču u napadu. Vaterpolista hvata loptu dok se nalazi u različitim položajima: u mestu i kretanju, ispravljajući se ili iskaćujući iz vode, vertikalnim ili kosim položajem tela, sa površine vode itd.

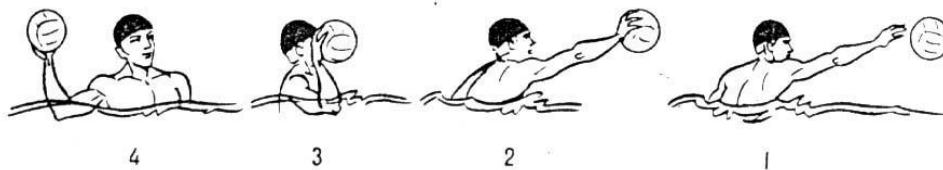
Podižući telo na neophodnu visinu, sportista postavlja ruku sa otvorenom šakom (dlanom tj. palmarnom stranom) na pravac kretanja lopte, prsti su lagano rašireni, palac nešto više razmaknut u stranu. Prsti sa dlanom poprimaju levkasti, kašikasti oblik. Hvatanje lopte prate koordinirani pokreti nogu, druge ruke i trupa. Prema tome, tehnika hvatanja lopte zavisi od toga da li se lopta kreće po vazduhu ili je na vodi, da li ima oštar vodoravan let ili dolazi u luku. Radi sigurnog prihvatanja, lopta mora da "sedne" u dlan, skoro nećujno i bez odskoka. Ako lopta odskoči i ispadne, to je znak pretvrdog (krutog) držanja dlana i prstiju, ili da šaka nije išla pravilnim putem u susret letu lopte. U momentu dodira lopte sa šakom potrebno je obaviti amortizaciju njene brzine. Radi toga ruka se kreće nazad mekano savijajući zglobov lakta i zglob šake. Znaći, pokret se obavlja istim pravcem i smerom kao i lopta, samo nešto manjom brzinom. Taj pokret, tzv. amortizacioni put je kraći ili duži, što zavisi od brzine kretanja lopte i nivoa tehnićkih sposobnosti igrača koji prima loptu. Za vreme hvatanja lopte igrač nogama i slobodnom rukom obavlja pokrete u vodi, obezbeđujući stabilan položaj telu.

Slika 19.

Pri hvatanju visokih lopti (sl. 19) igrač prethodno iskaće iz vode, zatim u pravcu kretanja lopte, radi hvatanja, ispruža ruku. Dalje deluje na naćin kako je to ranije opisano.

Teže je hvatati loptu koja ima nisku putanju leta (sl. 20). U tom slućaju nije potrebno iskakati iz vode već samo uspraviti trup. Šaka se postavlja na pravac kretanja lopte, a ruka je savijena u zglobov lakta (oko 90°). Posle dodira sa dlanom ona se zajedno sa celom rukom povlaći nazad, smanjujući brzinu njenog leta. U tom momentu gornji deo trupa (grudi) vrši pokret ka slobodnoj ruci, koja, kao i noge, obezbeđuje stabilan položaj telu za vreme prijema lopte.

Slika 20.

Slika 21.

Prenos lopte

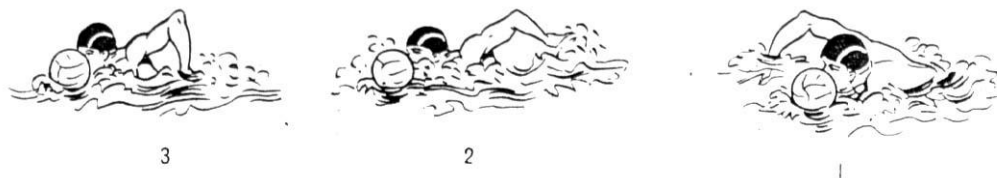
Igrač napada je često u situaciji kada je primoran da loptu brzo prosledi svome saigraču ili da je bez hvatanja prosledi u gol. Usled velike aktivnosti protivničkog igrača u odbrani ponekad je nužno koristiti i ovakav način dodavanja, odnosno šutiranja. U praksi ovakav element se realizuje tako što se lopti, dok je u letu, produži kretanje istim pravcem ili se menja pravac. Pri ovom se neznatno povećava brzina kretanja lopte. Ovakvu manipulaciju u vaterpolu nazivamo elementom iznenađenja, akciju protivnik teško može predvideti i osujetiti (sl. 21).

Vođenje lopte

Plivanje sa loptom čini jedan od osnovnih tehničko - taktičkih elemenata vaterpola. Brojni su momenti u toku igre kada igrač nema boljeg rešenja nego da vodi loptu, stvarajući sebi ili saigraču povoljnu priliku za šut ili nastavak akcije. Racionalnim vođenjem lopte obezbeđuje se prednost, ubrzava igra i visok tempo igre. Voditi loptu punom brzinom bez zastoja znači dobiti određene taktičke prednosti u polju, a isto tako i sigurno se osloboditi pratnje protivničkog igrača.

Pri vođenju lopte (sl. 22) igrač pliva vaterpolo varijantom kraula (Dopsaj et al., 2007). Za vreme vođenja lopta treba da se nalazi ispred lica, a između nadlaktica ruku na talasu koji se stvara kretanjem igrača.

Pri vođenju lopte glava i ramena za sve vreme nalaze se van vode, tako da manipulacija i kontrola lopte nije teška. Tokom ovakvog plivanja, često se dešavaju veće rotacije (torzije) trupa, kao i veće ekstenzije, pa čak i hiper ekstenzije trupa.

Slika 22.

Pokreti (zamasi) rukom sa loptom (finta kod šuta na gol)

U vaterpolu je tehnički izvodljivo vršiti pokrete (više zamaha) rukom, kako bi se odabrao najpogodniji momenat za bacanje lopte na gol ili dodavanje saigraču. Ti pokreti su vrlo efikasni radi nadigravanja golmana ili protivničkog igrača. Kada se igrač sa loptom u ruci kreće u raznim pravcima i vrši "lažne" pokrete, to dezorjentiše protivnika.

Pri kretanju sa loptom u ruci koristi se "hodanje" u vodi. To je, ustvari, pomeranje - kretanje napred ili u stranu radi održavanja tela u visokom položaju, i radi zauzimanja zgodne pozicije za šut.

4.1 Bacanje (šutiranje) lopte na gol

U svakoj utakmici primopredaja lopte i šutiranje na gol su vrlo raznovrsni i različitog stepena efikasnosti.

Stepen efikasnosti zavisi od većeg broja faktora: trenutka i brzine izbačaja, tačnosti i preciznosti lopte upućene ka голу. Svaki od ovih faktora značajnih za izvođenje šuteva može biti odlučujući.

Tačnost i preciznost postiže se završnim pokretom šake i prstiju, u momentu kada lopta napušta šaku. Tada se lopti daje neophodan pravac. Brzina leta lopte razume se, zavisi od početne brzine i dužine puta na kojem se kreće ruka (kao poluga) sa loptom. Ukoliko je dužina puta pri zamahu veća, utoliko je hipotetski moguće obezbediti veću početnu brzinu leta lopte. Najveću brzinu kretanja lopte pri šutu je moguće obezbediti ako, pored ruke, u zamahu učestvuje i celo telo vaterpoliste. Bičovit karakter pokreta ruke sa uključenjem trupa, ramena, nadlaktice, podlaktice i šake omogućava bacanje lopte velikom brzinom i na veće rastojanje (sl. 23) (FINA, 1991).

Sva bacanja (šutevi) možemo podeliti i klasifikovati sa obzirom na karakter i specifičnost izvođenja. Tu podelu smo izvršili uslovno na tri grupe:

- šut realizovan zamahom,
- šut realizovan guranjem,
- šut uz korišćenje loba i prenosa lopte ka голу protivnika.

•

Slika 23.

•

4.1.1 Šutevi zamahom

Ove šuteve je teško klasifikovati, jer su mnogobrojni. Svi se praktično realizuju uz zamah ruke sa loptom. U polaznu poziciju za zamah igrač ruku sa loptom uvodi u zaručenje iza glave, pri čemu šaka i podlaktica čine ugao od 70° , a nadlaktica i podlaktica imaju ugao veći od 90° . Iz ovog položaja zamahom ruke sa loptom obezbeđuje se velika početna brzina. Pokret u fazi zamaha započinje u ramenu, zatim se prenosi na nadlakticu i na kraju podlakticu i šaku. Položaj šake i prstiju u momentu izbačaja lopte određuje pravac i trajektoriju njenog leta. Kada lopta započne let (napustila je šaku) ruka u zamahu još neko vreme prati zadati trajektorij (često čak i do same površine vode) nakon čega se on završava. Treba napomenuti da nakon

•

•

•

•

•

•

•

•

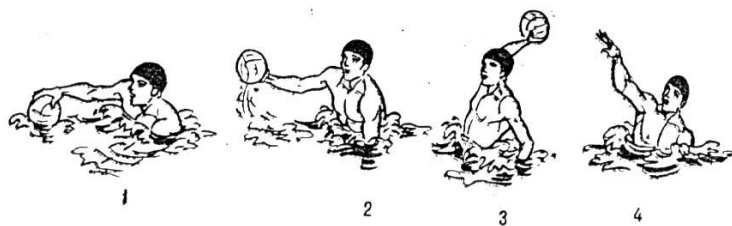
započinjanja leta lopte, šaka dolazi u povijenu poziciju u pravcu kretanja lopte (plantarna fleksija), a prsti ostaju rašireni.

Zamah se obavlja bičovitim, neprekidnim pokretom sa postepenim ubrzanjem. U ovom slučaju dolazi do toga da šaka pretiče lakat, lakat rame, a rame suprotni kuk. Pasivno, nedovoljno učešće ramena ruke koja šutira u momentu realizacije zamaha, povlači smanjenu brzinu kretanja lopte, veći broj grešaka i neprecizno šutiranje lopte na gol. Osnovni (klasični) šut je u najčešćoj upotrebi, jer je najsigurniji i najprecizniji. On se koristi u svim situacijama u igri, sa najvećih i najmanjih rastojanja, nakon prijema ili vođenja lopte, pri izvođenju kaznenog udarca, nakon faula ili sa udaljenosti od 4m od gola (četverac).

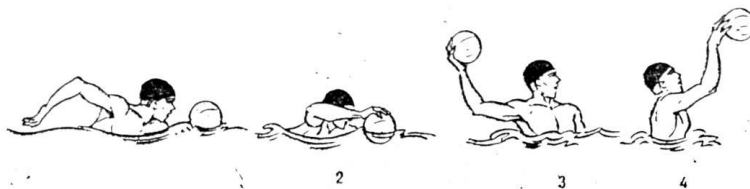
Navešćemo primere onih koji se najčešće koriste u vaterpolu, a pripadaju ovoj grupi šuteva.

Šut iz mesta. Uspeh ovog šuta zavisi, pre svega, od položaja u kome se nalazi igrač. Najčešće se igrač nalazi u malom pretklonu drežeći loptu jednom rukom, dok se drugom održava u pomenutom položaju. Neprekidnim pokretima nogu uspeva da zadrži stabilan polazni položaj, sa sigurnom kontrolom lopte. Na početku zamaha desnom, leva ruka obavlja pokret odozgo na dole, trup se izdiže i vrši otklon u stranu ruke kojom se šutira. Pri kraju zamaha, u momentu kretanja ruke sa loptom, noge vrše energični pokret, kako bi se celo telo našlo u stabilnoj fazi u momentu kada lopta napušta šaku (sl. 24).

Ukoliko je došlo do preranog iskakanja golmana u vis ili njegovog istrčavanja sa gola, onda je moguće, mesto snažnog i brzog izbačaja, koristiti šut u luku (lob).

Slika 24.

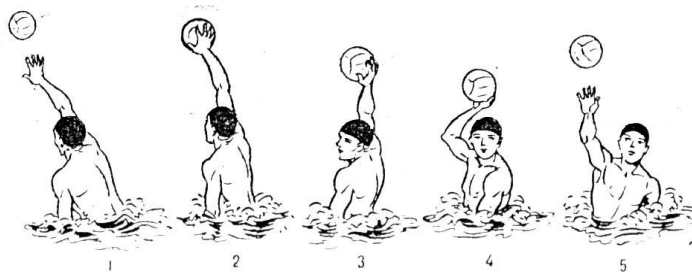

Slika 25.

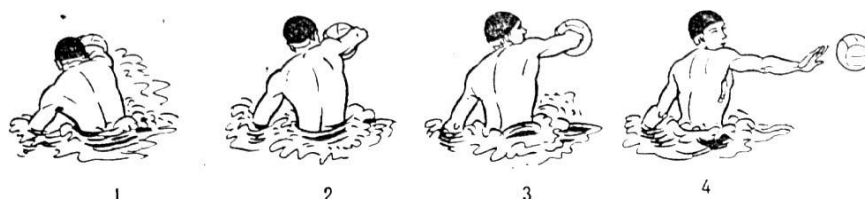
Šut iz kretanja. Koristi se pri rešavanju različitih taktičkih zadataka i u različitim situacijama. U zavisnosti od situacije, koristi se manji ili veći zamah pri izvođenju šuta. Najveći stepen efikasnosti se postiže ako se lopta uputi sa maksimalnom amplitudom pokreta ruke. Tako upućen šut, nakon udara o blok, odbija se bliže igračima napada, dok lob udarac ili bilo koji drugi sa manjim zamahom, nakon udara ostaje pored igrača odbrane, pa je ovi lakše osvajaju (sl. 25). Tehnika ovog šuta se značajno ne razlikuje od šuta iz mesta. Razlika je u tome što igrač mora brzo da savije noge ispod sebe, jer se iz kretanja priprema šut iz mesta. Zato se trup usmerava nazad (zaklon), ramena izlaze iz vode na račun rada druge (leve) ruke i nogu. Zato je moguće izvesti šut i iz horizontalnog položaja, tako što se u momentu zamaha igrač blago otklanja na levi bok, noge se neznatno uronjavaju u vodu, igrač se opire na levu ruku, a sve ovo omogućuje uspešnu realizaciju šuta.

Šut sa okretom celog tela. Često se koristi kada se igrač napada nađe blizu gola protivnika, a leđima je okrenut голу. U takvom slučaju može se uspešno koristiti ovakav šut, pri čemu se telo kreće u stranu ruke koja šutira. Kretanje tela oko uzdužne ose se obrće do ugla od 180°. Ovaj šut se sastoji iz tri osnovna elementa:

hvatanja lopte, okreta trupa i šuta na gol. Pri koordiniranom i brzom izvođenju svih elemenata šut može biti brz, iznenađujući i efikasan (sl. 26).

Slika 26.

Slika 27.

Iskačući iz vode na pravac kretanja lopte, na neophodnu visinu, igrač se zadržava na maksimalnoj visini pomoću rada leve (suprotne) ruke i nogu. Hvatanje lopte obavlja se šakom sa raširenim prstima, telom okrenutim bokom ili leđima protivničkom голу. Hvatanjem lopte šakom i široko raširenim prstima, vaterpolista se okreće u stranu slobodne ruke, tako da je licem okrenut prema protivničkom голу. Taj okret potpomažu pokreti nogu i leve ruke koja se nalazi u vodi. Pokreti iste ruke i nogu održavaju telo na određenoj visini (maksimalnoj). Način upućivanja lopte na gol može biti različit. Ako se ruka sa loptom ne nalazi u zadnjoj poziciji, onda je ponekad potrebno, radi zamaha, izvršiti zaručenje i nakon toga maksimalno brzo uputiti loptu na gol.

Šut nazad (šrauba). Šut koji se nešto ređe koristi u vaterpolu, jer ima manji stepen efikasnosti, pošto se u momentu izbačaja igrač nalazi leđima okrenut protivničkom голу. Međutim, po nekad je to jedino rešenje da se lopta uspešno uputi na gol. To je istovremeno i vrlo atraktivan i iznenađujući šut, jer golman nije u stanju lako da proceni gde će ići lopta upućena prema njegovom голу. Igrač koji koristi ovaj šut treba da ima izvanrednu orijentaciju u prostoru, da uspešno barata loptom i da je u stanju dugo da se zadrži u tzv. "mrtvoj" tački, nakon izlaska gornjeg dela tela iz vode (sl. 27).

Šut nazad iz mesta. Loptu koja se nalazi na vodi vaterpolista iz pretklona nadhvatom uzima (hvata) "boljom" rukom, šakom, prstima i delom podlaktice. Održavanjem visokog položaja tela pokretima nogu i slobodnom rukom stvaraju se potrebni uslovi za realizaciju šuta. Gornji deo tela, rameni pojas, izdiže se iz vode i zahvaljujući radu nogu i slobodne ruke (leve) vrši se zasuk u levo, radi obavljanja dužeg puta pri zamahu. Okrećući ruku sa loptom u polje (van), igrač brzim i energičnim zamahom u desnu stranu baca loptu ka голу protivnika. U završnoj fazi šuta, aktivnim pregibanjem zgloba šake, uvećava se brzina izbačaja lopte.

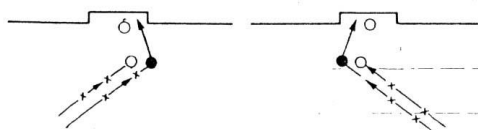
Vrlo efikasan i atraktivan šut sreće se kada igrač nije u potpunosti uhvatio i zadržao loptu u šaci, već tzv. "produženim" pokretom ruke ubrza kretanje lopte u željenom pravcu. Ovakav šut može da bude vrlo jak, precizan i, što je najbitnije, često iznenadi protivničkog golmana (sl. 28). Blokiranje ovog šuta je u praksi skoro nemoguće.

Slika 28.

Šut nazad iz kretanja (plivanja)

Pri dijagonalnom kretanju ka голу protivnika, kada igrača sa loptom uporno prati protivnički igrač, sa uspehom može biti primenjen ovaj šut (sl. 29). Kod varijante "a" bacanje obavlja desna, a kod varijante "b" leva ruka.

Slika 29.

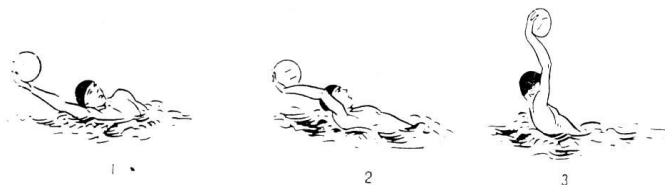
Slika 30.

Kada igrač atakuje loptom na gol protivnika plivajući i vodeći loptu, odbrambeni igrač uporno nastoji da ga zaustavi ili omete krećući se paralelno sa njim, ali nastojeći da bude bliže svom голу. Kada je igrač napada došao u zonu šuta u visini desne stative gola (sl. 30) on uronjava levu ruku u vodu, odnosi loptu desnom rukom u desno, da bi se u tom momentu okrenuo na levi bok. Šaka desne ruke držeći loptu obavlja pokret nazad i u polje. Ruka je neznatno savijena u zglobu laktava. Za sve vreme izvođenja ovog šuta potrebnu stabilnost telu obezbeđuje leva ruka i škarasti pokreti nogama u vodi.

Pri pripremi ovog šuta igrač može hvatati loptu nadhvatom. Pri ovakvom šutu lopta se neznatno potapa i nakon toga ona iskače iz vode kako bi se, dok je u vazduhu, uputila na gol protivnika.

Šut iz ležećeg položaja na leđima

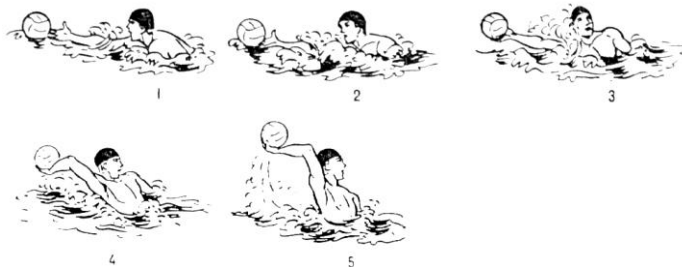
Ovakvo bacanje lopte je u velikoj upotrebi pri šutiranju na gol ili pri dodavanju lopte saigraču. Primenjuje se kada je igrač napada držeći loptu došao iz vertikalnog u horizontalni položaj (ležeći na leđima). Ruka sa loptom se odvodi u uzručenje, pri čemu je malo povijena u zglobu laktava. Lopta se nalazi na šaci, pri čemu je njen spoljni deo okrenut vodi. Važno je loptu sigurno držati i imati mogućnost lake manipulacije kao i transformacije od šuta u dodavanje (sl. 31). Zaveslaji levom rukom i nogama obezbeđuju telu stabilan položaj. Izdizanjem ramena van vode odezbeđuje se veća mogućnost upućivanja snažnog šuta na gol protivnika.

Slika 31.

U položaju ležanjem na leđima igrač jasno vidi cilj, a pokretima nogu može držati protivničkog igrača na odstojanju. Veća amplituda pri zamahu omogućuje šut veće brzine i dodavanja lopte na veće odstojanje (na sl. 32. i 33. predstavljene su varijante bacanja i šutiranja lopte ovom tehnikom). Iz ovakvih položaja igrači ponekad umesto jakog šuta koriste lob udarac, zavisno od situacije na terenu.

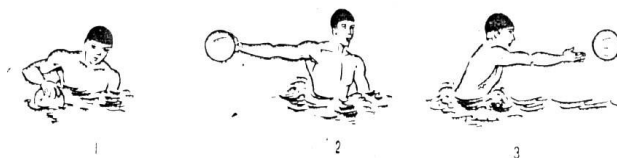
Slika 32.

Slika 33.

Šut ispruženom rukom

U savremenoj igri ređe se primenjuje, izuzev u slučajevima kada igrač ima dosta slobodnog i nepokrivenog prostora ispred sebe. Ovim načinom bacanja moguće je ostvariti dosta veliku brzinu kretanja lopte. (Na sl. 34 predstavljena je tehnika bacanja lopte potpuno ispruženom rukom). Šaka i prsti hvataju loptu nadhvatom. Zatim se ruka sa loptom odvodi nazad, sa potpuno ispruženim laktom. Iz tog položaja započinje zamah. Igrač se održava na površini vode zahvaljujući pokretima slobodne ruke (leve) i nogu.

Slika 34.

Ispitna pitanja:

1. Vrste hvatanja lopte
2. Tehnika vođenja lopte
3. Vrste dodavanja lopte
4. Vrste šutiranja na gol

Literatura:

1. Штеллер, И. П. (1981). *Водное поло*. Москва: Физкультура и спорт. Второе издание.
2. FINA (1991): First World Water Polo Coaches Seminar, Olympia, Greece.
3. Petrić, T. (1991). What is water polo (Some water polo structures). In: *FINA Proceeding of First World Coaches Seminar*. (pp. 21-46). Olympia: FINA.
4. Popovski, D., Meškowska, N., Grujoski, Ž., Popovski, A., i Miladinovski, A. (2005). *Vaterpolo – osnovi na tehnikata i metodikata*. Skopje: "Škiper".
5. Dopsaj, M., Madić, D., Okičić, T. (2007). The assessment of the acquisition of various crawl style modes in water polo players with respect to age and competitive levels. *FACTA UNIVERSITATIS: Series Physical Education and Sport*, 5(2), 109-120.

5. TAKTIKA IGRE U NAPADU

Cilj: Upoznavanje sa svim osnovnim fazama elemenata taktike (individualnim, grupnim i ekipnim) i pozicionog napada.

Sažetak: Igrači moraju brzim zauzimanjem određenih pozicija i mesta u odnosu na njihove tahnčko taktičke zadatke, pojedinačne situacije i generalnog toka igre, o odnosu na sopstvene vrednosti i karakteristike te stepen njihove taktičke obučenosti, stvoriti preduslove za uspešnu pripremu završnice napada. Pozicioni napad s jednim centrom je danas najčešći vid pozicionog napada koji omogućuje najbolja taktička rešenja bez obzira na koji način se protivnik brani.

5.1 Organizacija pozicionog napada

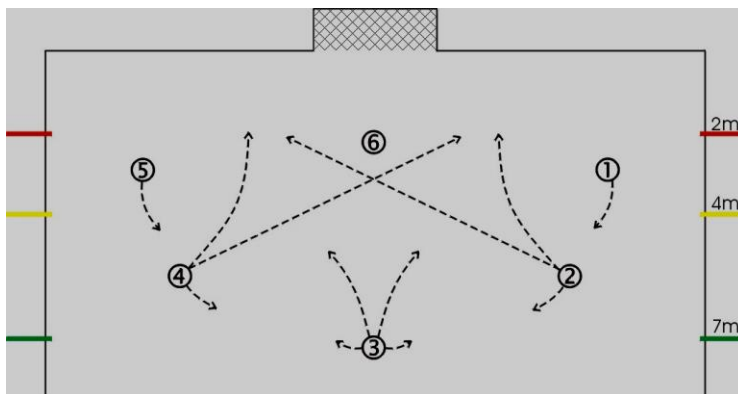
Organizacija pozicionog napada u velikoj meri uslovljena je ograničenim vremenom od 30 sekundi za posed lopte. Međutim, koliko je stvarno vremena preostalo za organizaciju napada, zavisi brzine tranzicije, odnosno od brzine prelaska ekipe koja započinje napad iz zone svoje odbrane u zonu napada na protivnikovu ekipu. Takođe, brzina napada zavisi i od načina na koji je došlo do formiranja pozicija igrača kod napada. Prema tom vremenu ekipa izvodi veći ili manji broj akcija, a često je zbog nedostatka vremena potrebno da se odmah pokuša ostvariti uspešna završnica ili se lopta mora prepustiti protivniku, bez pokušaja realizacije, radi zaštite vlastitog gola. U najvećem broju slučajeva za pozicioni napad preostaje oko 15 sekundi, što je imajući u vidu usporeno kretanje tela u vodi, zaista malo vremena za izvođenje većeg broja akcija i zahteva veoma brzo i pravilno reagovanje svih napadača. Igrači moraju ove momente imati zabeležene u podsvesti, jer se često dešava kada se ponovo osvoji lopta, napadač iz polušanse ide u realizaciju ne razmišljajući da ima punih 30 sekundi za napad u kojem može pripremiti mnogo bolju priliku za postizanje gola. Vrhunski igrači gotovo i ne razmišljaju o vremenu, jer imaju izuzetno preciznu procenu o utrošenom vremenu, što im omogućava uspešnije rešavanje mnogih zadataka u igri. Veoma je važno da igrači neprestano gledaju, naravno da im to ne ometa igru, na semafore za 30 sekundi (Rudić, 1988).

Igrači moraju brzim zauzimanjem određenih mesta u odnosu na njihove pojedinačne vrednosti i karakteristike te stepen njihove taktičke obučenosti, stvoriti preduslove za uspešnu pripremu završnice. Pozicioni napad trebao bi biti u odnosu na kontranapad, te brzi i postepeni prelazak, najstabilniji deo napada pod najboljom kontrolom igre napadača u odnosu na zaštitu vlastitog gola.

Isto tako, za odigravanje na pojedinim mestima, potrebne su različite igračke sposobnosti kao i specijalna tehničko-taktička obučenost, naravno u saglasnosti sa određenom koncepcijom igre u napadu.

U današnjem trenutku svetskog vaterpola, najefikasniji raspored pozicionog napada jeste u obliku polukruga (lepeze) na udaljenosti od oko 5 do 9 metara (crtež 1.), zavisno od načina odbrane, pri čemu su svi igrači u aktivnoj ulozi, tj. nalaze se na pozicijama sa kojih imaju mogućnost da u svakom trenutku izvedu završnu akciju i eventualno postignu gol.

Raspored napadača i njihova udaljenost od gola menja se u zavisnosti od načina odbrane, suđenja i sistema igre u napadu, ali nikad mnogo ne odstupa od navedene forme polukruga. Na to upućuje i jedno od najvažnijih pravila u ekipnoj taktici napada, a to je da se ne sme desiti da jedan obrambeni igrač pokriva dvojicu napadača, čime se potpuno blokira igra u pozicionom napadu. U današnjem vaterpolu postoje taktički zahtevi za svaku poziciju, a uz to je potrebno da igrači poseduju i adekvatne sposobnosti kao pretpostavku za uspešno odigravanje na pojedinim mestima u pozicionom napadu.

Crtež . Raspored igrača

1. desno krilo (nezgodna strana)
2. desni bek (nezgodna strana)
3. srednji bek (srednji napadač)
4. levi bek (zgodna strana)
5. levo krilo (zgodna strana)
6. centar

5.1.1 Krilni napadači (krila)

Igra na tom mestu često zavisi o načinu igre u odbrani, odnosno od načina pokrivanja centra. Ako je centar pokriven ispred, krila zauzimaju mesta na liniji od 2 metra ili bliže ako imaju loptu, radi upošljavanja centra. Krilni igrači moraju biti osposobljeni za uspešno oslobađanje od svojih čuvara, da bi mogli da sarađuju sa centrom i ostalim napadačima. Takođe, veoma je važno da pokretima s loptom privuku pažnju golmana (vezuju golmana), radi omogućavanja šutiranja drugih napadača. Oni aktivno učestvuju pri izvođenju svih taktičkih kombinacija i dogovorenih šema napada. Zbog smanjenog ugla šutiranja poželjno je da imaju brz i precizan šut. Takođe, poželjno je da imaju dobar pregled igre radi što uspešnijeg dodavanja ostalim napadačima, zatim da znaju precizno i na vreme dodavati loptu ubačajem pred gol na čemu se često zasniva igra pojedinih ekipa. Moraju imati dobre plivačke sposobnosti, jer odbrambeni igrači često na tim mestima puštaju napadače malo bliže голу, smatrajući da su tu manje opasni, a sami se pripremajući za započinjane kontranapada. U izboru taktičkih rešenja na ovom mestu veliku ulogu igra mogućnost odigravanja levom ili desnom rukom.

5.1.2 Levi i desni bek

Za uspešno odigravanje na tim mestima potrebno je da napadači imaju dobre manevarske sposobnosti, odnosno sposobnost za brze promene u ritmu i pravcu kretanja, te da poseduju veliki repertoar šuteva. Trebaju biti osposobljeni za izvođenje različitih individualnih tehničkih kombinacija i taktičkih akcija. Kao viši stepen njihove igre, u sadejstvu sa drugim napadačima, pojavljuje se izvođenje raznih uvežbanih kombinacija i šema kao što su prebačaj lopte i šut, dupli pas, blok igra i td. Treba imati u vidu da je za odigravanje na ovim mestima značajno da li su napadači levoruki i u odnosu na tu karakteristiku odrediti im odgovarajuću ulogu. Sa ovog mesta slično se deluje kao i sa mesta srednjeg napadača.

5.1.3 Srednji bek

Sa tog mesta veoma efikasno se mogu uposliti krilni napadači i centar, a mogu da se izvode i razne akcije i kombinacije u saradnji sa ostalim napadačima. Taj igrač trebao bi imati dobre šuterske sposobnosti, pošto se njegov čuvar često povlači da duplo pokrije centra i samim tim ukazuje se prilika za šutiranje. To je igrač koji je obično najudaljeniji od protivničkog gola i nalazi se na mestu koje je najugroženije u odnosu na izvođenje pojedinačnog kontranapada suparničkog igrača. Zato napadač na tom mestu mora biti psihički stabilna ličnost, sa mogućnošću dobre kontrole igre i svog ponašanja u toku igre. Uz dobru taktičku obučenost morao bi imati i dobar pregled igre, pošto je to igrač koji najčešće sarađuje sa centrom i ostalim napadačima i u prilici je da bira razna rešenja u toku izvođenja napadačkih akcija i tako upravlja igrom u napadu. Takođe se podrazumeva da je dobar plivač, kako bi uspešno sprečio pojedinačni kontranapad. Poželjno je da igrač na tom mestu bude i "dirigent" u igri, odnosno „vođa” ekipe jer se sa tog mesta uspešno koordinišu sve napadačke akcije, a ujedno i on sam ima veliki manevarski prostor.

5.1.4 Centar

Centar u fazi napada pokriva prostor ispred protivničkog gola i to od stative do stativne u širini i od 2 do 4 metra po dužini igrališta. To je napadač koji je najbliži suparničkom голу i samim tim najopasniji, jer uvek kada je u posedu lopte postoji realna mogućnost postizanja gola. Takođe celokupna priprema završnice napada uglavnom se odvija preko te pozicije, tako da se lopta dodaje centru, očekujući dodavanje sa tog mesta kao najoptimalnije, jer napadaču dolazi lopta sa pozicije odakle mu je u vidnom polju lopta, suparnički gol i golman. Igrač na tom mestu mora dobro da uoči trenutnu situaciju u napadu, treba imati sposobnost iznalaženja adekvatnih rešenja u odnosu na igru, naravno u okviru određene koncepcije i taktičkog plana igre. Pošto je to udarno mesto u napadu, normalno je da odbrana i individualno i ekipno posvećuje punu pažnju pokrivanju centra, a naročito ako je u igri kvalitetan centar. Bez obzira kakva je individualna taktika

pokrivanja centra, on je uglavnom u stalnom fizičkom kontaktu sa bekom protivničke ekipe, prvo u borbi za poziciju, zatim u toku primanja lopte, za vreme poseda lopte, u prekidu igre (iako je to protivno pravilima igre) i na kraju u toku same završnice (sl. 36). Takođe, mora brzo plivati kada se posle izgubljene lopte vraća u odbranu.

Slika 36.

Priprema završnice

Sušтина svake sportske igre je neprestano nadmetanje napadača i odbrambenih igrača, pri čemu jedni imaju za cilj postizavanje gola, a drugi da spreče primanje gola. Treba reći da je napad taktički nešto komplikovaniji, jer igrači pored tehnike kretanja, moraju da imaju i dobru tehniku baratanja loptom.

Pošto su igrači zauzeli određena mesta u pozicionom napadu, dolazi do dela igre u kojem treba kroz individualne akcije, taktičke kombinacije i šeme dva ili više igrača, odnosno ukupnim delovanjem svih igrača stvoriti takve preduslove koji će osigurati uspešan napad, što podrazumeva postizavanje gola, isključenje obrambenog igrača ili "zarađivanje" peterca. Povoljna je okolnost kada ekipa u napadu posle izvedene završne akcije ponovo dođe u posed lopte te ima mogućnost pripreme završnice u trajanju od novih 30 sekundi.

U dobro organizovanom napadu taktičko kretanje napadača sprovodi se u sklopu određenog taktičkog plana igre, kada lopta i igrači idu na pozicije koje su unapred određene i pretpostavlja se ne samo promena kretanja igrača i lopte, već i pravca i ritma ovih kretanja, pa čak se predviđa i način kretanja protivničkih igrača, odnosno njihova dezorganizovanost što u krajnjoj liniji jeste cilj napada, da se kroz grešku odbrane postigne pogodak, isključenje ili peterac. Položaj napadača u vodi mora da mu omogući brzo reagovanje u svim pravcima u svakom trenutku. Taktičko kretanje napadača posebno je efikasno u igri bez lopte. Normalno da je pažnja odbrane najviše koncentrisana na mesto gde se nalazi lopta i upravo to omogućuje napadačima koji nisu u posedu lopte koristeći nepažnju odbrane s jedne strane i svoje sposobnosti s druge strane, izvedu akciju kojom će omogućiti nastavak akcija u pripremi završnice ili steći prednost za izvođenje direktne realizacije. Spoljni napadači moraju svojim kretanjem da prate kretanje odbrambenih igrača. Trebaju iskoristiti slobodan prostor koji se ukazuje povlačenjem beka, prići голу radi izvođenja završnog udarca sa što manje udaljenosti ili radi i vezivanja odbrambenog igrača da bi se lopta dodala centru ili nekom drugom napadaču.

U toku pripreme završnice napadači moraju uvek održavati optimalan raspored u pozicionom napadu, na način da napadači koji su uplivali, isplivaju na krilne pozicije, a krilni napadači pomeraju se prema sredini.

Na taj način izbegava se da jedan odbrambeni igrač pokriva dvojicu napadača, a svi napadači se stalno nalaze na mestima se kojih mogu uspešno da izvode završnu akciju. Naravno, kretanje napadača treba da čini vezu sa kretanjem lopte, individualnim i kolektivnim akcijama, brojčanom nadmoćnošću, ritmom igre te sa svim akcijama koje mogu da iznenade pozitivno ili negativno. U ovom delu treba koristiti igru u prekidu (vreme od dosuđivanja do izvođenja prekršaja), pošto se u tom vremenu svaki prekršaj kažnjava isključenjem. Takođe, važan elemenat u pripremi završnice je razlika u kvalitetu između napadača i beka. Što se raznim taktičkim rešenjima i koristi kao npr. kada napadač odvlači kvalitetnog beka štopera u krilo, a centar zauzima svoje mesto sa manje kvalitetnim bekom štoperom.

5.2 Individualne akcije

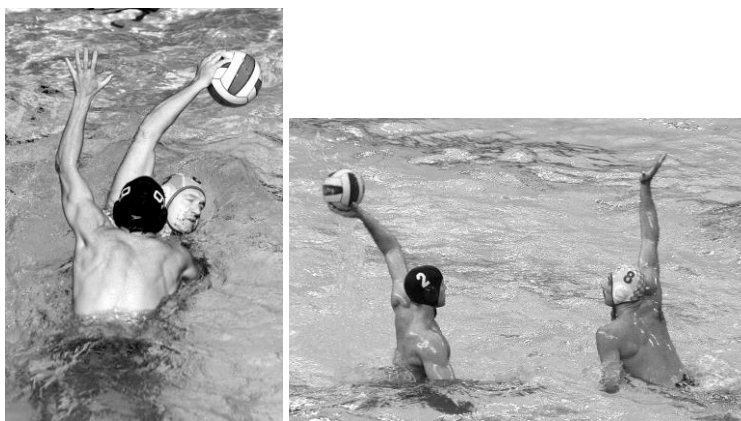
Pod individualnim akcijama pored raznih kretnji i manevara bez lopte u cilju stvaranje određene prednosti, podrazumeva se i svaki kontakt s loptom, primanje i predaja lopte u dinamičkoj ili statičkoj situaciji.

Uplivavanje napadača je akcija kada napadač koristeći nepažnju protivničkog igrača koji ga čuva npr. beka, zatim izvođenjem pokreta (finti), pokušava da ostvari prednost koja bi mu omogućila dolazak u dominantnu poziciju ispred protivničkog gola, a radi npr. uspešanog šuta na gol, brzog i iznenadnog dodavanja lopte saigraču, dobijanja isključenja ili četverca. Uplivavanje može ići do kraja na gol, može da se izvodi tako da se završi iskokom na kraju, bacanjem na leđa i raznim okretima. Prema pravcu kretanja mogu biti poprečna, dijagonalna, uzdužna, zatim krivudava, različitog ritma i intenziteta, isprekidana, itd. Lopta može da se prima na vodu i na ruku, da se šutira s vode i iz vazduha, što sve spada u domen individualne taktike koja u stvari čini sadržaj taktike u pozicionom napadu.

Dribling je radnja koja se izvodi najčešće uz pomoć beka, tako da se koristi njegovo kretanje u suprotnom pravcu (inercija), a često i uz finte tako da se prebacuje lopta preko beka ili ga se sa loptom na ruci zaobilazi i dolazi u poziciju ispred beka.

Blokiranje ili zadržavanje protivničkog igrača, gde se sopstvenim telom postavljanjem ispred protivničkog igrača, ili držanjem jednom ili obema rukama, sprečava ili ometa slobodno plivanje, pomeranje i promena trenutne pozicije protivnika (sl. 37).

Slika 37.

5.3 Taktičke kombinacije

Poznato je koliku važnost u igri protiv zonske odbrane ima simuliranje šuta jednog napadača i brzi prebačaj lopte na suprotnu stranu drugom napadaču koji momentalno šutira u nebranjenu deo gola. To je jednostavna kombinacija od dve individualne akcije bez kretanja napadača.

Dupli pas je kombinacija čije izvođenje mora malo da potpomogne i greška u odbrani. Primajući loptu napadač simulira šutiranje, obrambeni igrač ga napada plivajući prema njemu i u trenutku kontakta napadač istovremeno brzo zapliva prema голу i dodaje loptu saigraču, da bi je ovaj ponovo vratio u koliko se ostvari prednost uplivavanjem ispred ili bacanjem na leđa. Napadač je ovde u prednosti nad bekom, jer on odlučuje o vremenu početka akcije, dok bek mora biti veoma pažljiv jer ipak malo kasnije reaguje. Specifična je situacija izvođenja duplog pasa u saradnji sa krilom, kada krilo vraća loptu ubačajem ispred gola.

Blok igra je taktička kombinacija dva ili više napadača pri čemu je telo jednog napadača fizička prepreka za odbrambenog igrača, koju drugi napadač koristi da bi se oslobodio u cilju šutiranja ili dodavanja. Pored fizičke prepreke kod blokade može da se pojavi i situaciona greška odbrambenog igrača. U svakom slučaju napadači moraju da ukrste putanje kretanja pod određenim uglom, a jedan obavezno mora dazaustavi kretanje. Može da se izvodi na svim mestima u pozicionom napadu.

Specifičnost kod te kombinacije je blokada na centru, gde centar u toku izvođenja prekršaja blokira suparničkog igrača, istovremeno dodajući loptu napadaču koji je uplivao ispred gola.

Naravno, svako organizovano povezivanje individualnih akcija najmanje dva igrača predstavlja taktičku kombinaciju.

Taktičke šeme koje su vezane uz neki stalni deo igre, uglavnom se koriste pri kraju četvrtine ili isteka vremena za napad, gde početak, može da bude izvođenje centra, kornera, auta ili prekršaja, kao npr. kada se napadač nad kojim je napravljen faul odmakne od lopte, a njegov saigrač brzo izvede faul i doda mu loptu, što može da predstavlja iznenađenje za odbranu.

Kretanje lopte je izuzetno važan faktor igre u napadu. Dobro izvedeni prebačaji s jedne na drugu stranu napada, dovode napadače iz nepovoljne pozicije u priliku za postizanje gola. Brzina lopte i precizno dodavanje presudni su elementi za uspešnu pripremu završnice (Snyder, 2008).

Pravilan izbor trenutka za početak akcije izuzetno je značajan za uspešno izvođenje akcija u napadu. Tako za jednostavnu kombinaciju, dodavanje lopte centru i uplivavanje sa namerom završnice, treba započeti uplivavanje pre dosuđivanja prekršaja na centru.

Rezultati analiza takmičerske aktivnosti vrhunskih vaterpolo ekipa su pokazale da na generalnom (opštem igračkom) nivou ekipe osvajači medalja kao najuspešnije ekipe su u toku utakmice bile sposobne da obezbede statistički više situacija u kojima su bile na strani protivnika (za 5.55 % više situacija pozicionih napada), dale su veći broj golova (za 31.23 %) sa efikasnijom ukupnom realizacijom šuta (efikasnost šuta veća za 23.13%). Takođe, uspešnije ekipe su u toku igre više puta u situaciji igrač više (za 23.80%) koje realizuju sa većom efikasnošću šuta (za 45.39%) (Dopsaj, 2009).

5.4 Forme pozicionog napada

Pozicioni napad prema načinu formiranja u toku faze zauzimanja mesta i pripreme završnice može se podeliti na dve osnovne vrste: pozicioni napad s centrom (centrima) i pozicioni napad bez centra.

5.5 Principi odigravanja pozicionog napada protiv zonske odbrane

1. igrači na krilnim pozicijama moraju da stanu na liniju od 2 metra
2. igrači na spoljnim pozicijama moraju da stanu široko
3. lopta ne sme da padne na vodu, čime bi se omogućilo nameštanje golmana i odbrambenih igrača
4. potrebno je da igrači jakim mahanjem vežu golmana, kliznu do igrača u zoni i dodaju loptu igraču do sebe
5. mogu se vršiti proplivavanja, igrač sa loptom veže golmana odigra pas igru sa igračem do sebe i propliva u jednu stranu
6. šutiranje nikako ne sme da se desi u prvim sekundama napada, dok je odbrana još odmorna i u mogućnosti da se dobro brani, šut ide u poslednjih 10 sekundi napada. Takođe, ne sme se šutirati kada igrač propliva u jednu ili drugu stranu, jer preči opasnost od kontranapada
7. prilikom upućivanja šuta (ukoliko je šut upućen sa leve strane, desna strana je obavezna da napravi par zaveslaja leđno i spreči mogući kontranapad protivnika)

5.5.1 Pozicioni napad s centrom (sa centrima)

Pozicioni napad s jednim centrom je danas najčešći vid pozicionog napada koji omogućuje najbolja taktička rešenja bez obzira na koji način se protivnik brani. U odnosu na kvalitet određenog centra, organizacija igre može da se zasniva na karakteristikama igre tog centra i spoljnih napadača s jedne strane i na pravilima igre s druge strane. Naravno ovde treba imati u vidu i način suđenja koji ne mora biti u skladu sa samim pravilima igre.

Pozicioni napad sa dva centra nije tako čest oblik napada. Kod ovakvog pozicionog napada centri zauzimaju mesta na liniji od 2 metra nasuprot protivničkog gola.

Obično se primenjuje: kada protivnik u odbrani nema kvalitetne bekove štopere, za napad protiv zonske odbrane, u završnoj fazi napada kako bi četiri spoljna napadača bili u pripremi za obrambene zadatke, ako u ekipi ima veći broj kvalitetnih centara, u odnosu na način suđenja, u pojedinim trenucima utakmice kada protivnik igra na "sve ili ništa" pokušavajući da preokrene rezultat (na taj način ostvaruje se aktivna igra u napadu, a ujedno lopta se drži što duže u posedu) i u raznim situacijama kada se proceni da je potrebno.

Igra se odvija tako da centri dodaju loptu između sebe, ali može se igrati i preko spoljnih napadača u koliko je dodavanje između centara onemogućeno. Kada se ovaj sistem primenjuje onda u rasporedu u polukrugu napadači 2 i 3 su srednji a napadači 1 i 4 su krilni, pri čemu imaju veći ugao za šutiranje. Nepovoljna okolnost za sve spoljne napadače jeste što na putu lopte prema голу imaju veliki broj podignutih ruku.

5.5.2 Igra preko centra u cilju dobijanja prednosti igrača više

Uzastopni prekršaji na centru imaju psihološki efekat na sudije, tako da bez obzira što nije postojao težak prekršaj isključuju beka štopera posle nekoliko prekršaja na centru. Kod ovakve igre centar mora da se bori za poziciju gde će što sigurnije primiti loptu i simulirati pokušaj šuta na gol, čime prisiljava beka da napravi prekršaj. Spoljni napadači moraju svojom aktivnošću pokušati da oslobode prostor ispred centra i ujedno osiguraju primanje i predaju lopte centru. Takva igra može da dovede do povlačenja protivničke ekipe

u zonsku odbranu izmene beka na centru, što se mora iskoristiti kroz eventualno šutiranje, simuliranje šutiranja ili uplivavanje. Ukoliko bek dođe na poziciju ispred centra, onda se mora pojačati aktivnost spoljnih napadača i to naročito krila kako bi se omogućilo da centar dobije loptu čime postaje opasan i kao realizator, a postoji i mogućnost dobijanja četverca.

Napadači 3, 4 i 5 uplivavaju i bacajući se na leđa oslobađaju od beka da bi primili loptu i predali je centru u prostor "a". Napadači 1 i 2 su istovremeno u pripremi za odbranu, ali i u pripremi istih manevara ako centar u sledećoj akciji dođe u poziciju prema njihovoj strani.

5.5.3 Igra preko centra realizatora

Karakteristike igre su iste kao kad se igra na isključenje, jedino što od samog početka napada svi spoljni napadači moraju biti pripravnici za povratak u odbranu, odnosno sprečavanje kontranapada. Centar mora da vodi računa kada će se odlučiti za šut, da li je to posle prvog dobijanja lopte ili posle nekoliko prekršaja (strah beka da ne bude isključen). Bez obzira koliko su kvalitetni centri, ovakva igra može se povremeno sprovoditi, a uglavnom se kombinuje sa ostalim načinima igre u napadu.

5.5.4 Igra preko centra dodavača

Ovaj način igre primenjuju ekipe koje u svojim redovima nemaju kvalitetnog centra, tako da koristeći sudijsku inerciju pri dosuđivanju prekršaja na tom mestu ovde mogu da odigravaju i igrači slabijeg kvaliteta. Centar u tom slučaju ima zadatak da primi loptu, eventualno dobije faul i posle toga da prateći individualne akcije i kombinacije spoljnih napadača izvrši pravilno dodavanje. Kod ovog načina igre koristi se igra u prekidu, sve vrste individualnih akcija, blok igra, dupli pas, razni prebačaji lopte u spoljnoj liniji i sve vrste završnica od strane spoljnih igrača, pri tome centar isključivo ima zadatak da primi i preda loptu.

5.5.5 Pozicioni napad bez centra

Primenjujući ovaj način igre prednost može da se ostvari uplivavanjem napadača iz sredine prema голу, zatim sa pozicija krila prema голу ili se jednostavno kombinuju mesta sa kojih se vrši pokret. Lopta kojom se upošljavaju slobodni igrači dolazi ili sa krila ili sa spoljnih pozicija. U toku kretanja koriste se sve kombinacije.

5.5.6 Pozicioni napad protiv odbrane čovek na čoveka

Napadači moraju brzo da prepoznaju koji vid odbrane imaju ispred sebe, kako bi adekvatno tome prilagodili svoje napadačke akcije. Što su napadači taktički bolje obučeni, to će i njihovo reagovanje na način igre u odbrani biti brže i pravilnije.

Takvu vrstu odbrane karakteriše striktno pokrivanje svih napadača u čvrstom fizičkom kontaktu, sa namerom da se potpuno onemogući primanje i predaja lopte. Protiv ovakve odbrane mora doći do velikog kretanja svih spoljnih napadača, koji trebaju uplivavanjem, bacanjem na leđa ili blok igrom da se oslobađaju od bekova u cilju predaje lopte centru ili sa namerom pripreme drugih akcija. Često se događa da igrač nad kojim je napravljen prekršaj nema kome da doda loptu. Zato se ovde pokret (plivanje) napadača javlja kao uslov bez kojeg se ne može izvršiti nikakva organizovanija priprema završnice. Kretanjem napadač dovodi beka u situaciju, da primenjujući ovaj vid odbrane, napravi težak prekršaj u nameri da onemogući slobodno kretanje napadača (naročito u prekidu igre). Jedino se pokretom svih igrača uključujući i centra, može doći do organizovanog napada. Ovde je veoma važan izbor individualnih akcija u odnosu na poziciju centra, koji je obično pokriven s prednje strane, tako da centar mora sebi omogućiti povoljniji položaj za primanje lopte. U ovakvoj igri podjednako su opasni i aktivni svi spoljni napadači i centar, a zavisno od suđenja i vlastitog taktičkog plana priprema se i odgovarajuća završnica

5.5.7 Pozicioni napad protiv odbrane presingom

Ovo je slična vrsta odbrane kao i čovek na čoveka, s tom razlikom što odbrana napada igrača koji dobije loptu. Znači da bekovi ne pokrivaju tako striktno ostale napadače, a naročito one koji su udaljeniji od gola.

Kod ovakvog napada može doći do izvođenja većeg broja kombinacija i individualnih akcija, pošto napadači imaju veći manevarski prostor za početak akcija i bolju mogućnost međusobnog sporazumevanja i saradnje. Pored akcija koje se izvode pokretom, ovde je moguće koristiti razne kombinacije sa prebačajem lopte i sa završnicom šutiranjem iz spoljne linije. Kod dodavanja lopte centru treba biti oprezan, pošto postoji mogućnost da odbrambeni igrači povlačenjem oduzmu loptu centru. Mora se voditi računa o poziciji centra koju on treba da zadrži, a kretanja lopte na spoljnim pozicijama ide na stranu gde je centar okrenut. Napadači na toj strani imaju zadatak da sarađuju sa centrom, dok druga napadačka strana nezavisno izvodi akcije u pripremi završnica. U slučaju kada je centar pokriven sa svoje desne strane, krilni napadač 5 se postavlja na liniju od 2 metra i sa napadačem 4 osigurava dodavanje lopte centru, tako što se oslobađaju uplivavanjem i bacanjem na leđa. Napadači 1 i 2 prave blok da bi se oslobodili i posle prebačaja lopte sa desne strane šutirali na gol. Srednji napadač 3 može da učestvuje u prihvanju lopte ili da uplivava na levu stativu. U ovom primeru može da dođe i do blok igre napadača 1, 2 i 3 sa raznim varijantama oslobađanja. Protiv ovakvog načina odbrane treba biti oprezan pri šutiranju, jer su spoljni napadači prividno slobodni, a u trenutku šutiranja bekovi često fintiraju napad na igrača s loptom s tim što u kretanju ne dođu potpuno do njega već ga mimođu i otplivaju u pojedinačni kontranapad.

5.5.8 Pozicioni napad protiv zonske odbrane

Zonska odbrana odigrava se na način da odbrambeni igrači deluju u određenom prostoru ispred svog gola usmeravajući pažnju na napadače koji se nalaze u tom prostoru. Takav način odbrane sprovodi se u cilju neutralisanja igre kvalitetnog centra, zatim da bi se pružila prilika za šutiranje slabom šuteru ili protiv ekipa koje su slabo taktički pripremljene za zonsku odbranu. Igrači koji uplivaju u određen prostor striktno se pokrivaju, a napadači koji se spremaju za šut, zavisno o udaljenosti napadaju se pokretom beka sa podignutom rukom za blokiranje šuta.

Kada se u ekipi nalaze dobri šuteri onda je najjednostavniji način, a često i najefikasniji, da se dodavanjem spoljnih napadača stvore dobri uslovi za šutiranje, sa napomenom da završnicu treba da izvede najkvalitetniji šuter ili da najkvalitetniji šuteri lažnim zamahom privuku golmanovu pažnju, a zatim loptu dodaju suigraču kojem ostaje laka realizacija ako uspešno mimođe podignutu ruku beka i pogodi veliki deo nebranjenog gola. U ovom napadu može da dođe do određenih psiholoških poremećaja, pošto su svi igrači (osim centra) prilično slobodni za šutiranje i stalno su u šansi za postizavanje gola. Ako im to posle nekoliko uzastopnih pokušaja ne polazi za rukom, gubi se samopouzdanje i dolazi do psihološke barijere kada napadači jednostavno gube volju za traženjem drugih taktičkih rešenja. Naravno, kod ovih situacija nema dobijanja prednosti igrača više i peteraca i sve je prepušteno uspešnosti šutiranja. U takvim situacijama mora se pokušati primenom određenih kombinacija, naročito kretanjem spoljnih igrača u cilju oslobađanja prostora ispred centra stabilizirati igru u napadu. Naročito je važno držati loptu što duže u svota posedu, zato što se pri kraju napada završnica može ostvariti i na poziciji centra ili kroz određenu drugu individualnu akciju.

Npr. napadač 5 dodaje loptu napadaču 2, ovaj fintira šut i prebacuje loptu napadaču 4, koji takođe izvodi lažno mahanje i prebacuje loptu napadaču 1 koji iz prve šutira u bliži ugao. U ovoj situaciji i napadač 3 može da priđe голу sa pokretom za šut, zavisno od situacije može da šutira ili izvrši dodavanje. Protiv zonske odbrane uvek se mora voditi računa da se izbegne blokiranje lopte rukom od strane odbrambenih igrača.

Kod ovakvog načina odbrane kada su više slobodni dva spoljna napadača 2 i 4, napadač 3 mora da upliva i tako skloni svog čuvara iz sredine, gde ovaj ometa veoma efikasno dodavanje između napadača 2 i 4.

Ako se zonska odbrana odigrava na način da jedan bek duplo pokriva centra a ostali poprečnim kretanjama pokrivaju spoljne napadače, onda su veće mogućnosti da se uplivavanjem spoljnih napadača ostvari prednost.

U ovoj situaciji uplivavanjem napadača 2 i 4 može doći do nesporazuma u odbrani, tako da jedan napadač ostane slobodan i u prilici za šut.

U koliko se zona odigrava na način da se napada igrač s loptom, a susedni bekovi povlače na centra, uplivavanje jednog spoljnog igrača može imati prilično efekta.

Poslednjih 5 do 10 sekundi držanja lopte odbrana obično prelazi na pokrivanje čovek na čoveka, sprečavajući šut koji mora uslediti zbog isteka vremena. Naravno to dovodi do mogućnosti dodavanja lopte centru ili uplivavanja ispred gola.

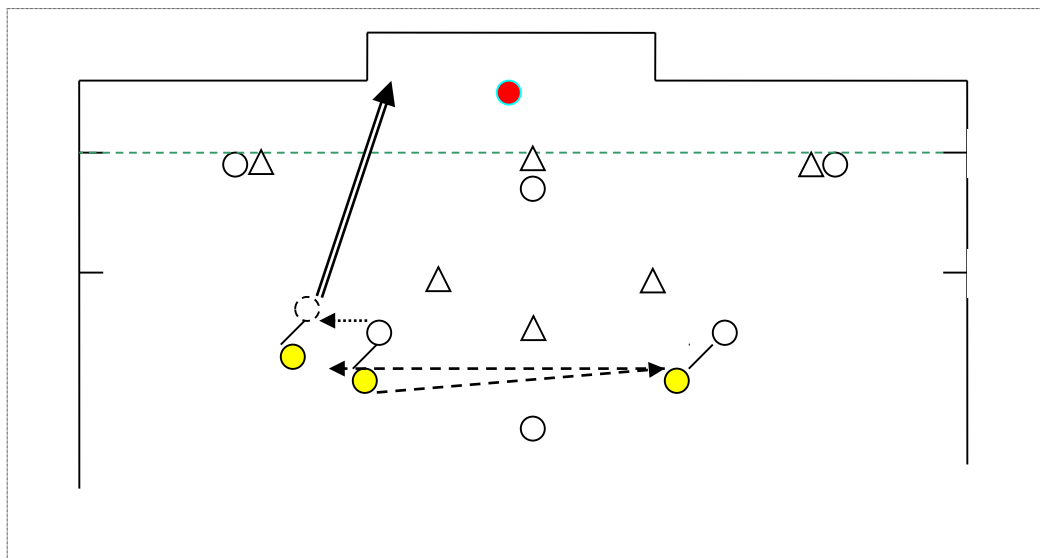
Taktiku igre u pozicionom napadu treba sagledati u i taktičkim mogućnostima čiji se broj stalno povećava, a napredak vaterpolo igre nameće stalnu korekciju, usavršavanje, i pronalaženje novih taktičkih rešenja. Pored toga pojavljuju se izvan serijski igrači koji svojim individualnim rešenjima i posebnom napadačkom intuicijom takođe, obogaćuju taktiku vaterpolo igre.

5.5.9 Pozicioni napad u odnosu na igru zonske odbrane

Zonska odbrana je takav način odbrane u kojoj odbrambeni igrači deluju u određenom prostoru ispred svoga gola. Takav način odbrane se sprovodi da bi se neutralisala igra kvalitetnog centra, zatim da bi se pružila prilika za šutiranje slabom šuteru i na taj način osvojila lopta za prelazak u kontranapad ili protiv ekipa koje su slabo pripremljene za zonski tip odbrane.

Kada napadačka ekipa ima na spoljnim pozicijama dobre šutere najjednostavniji način da se “razbije” protivnička zona jeste da se dodavanjem spoljnih napadača stvore dobri uslovi za šutiranje.

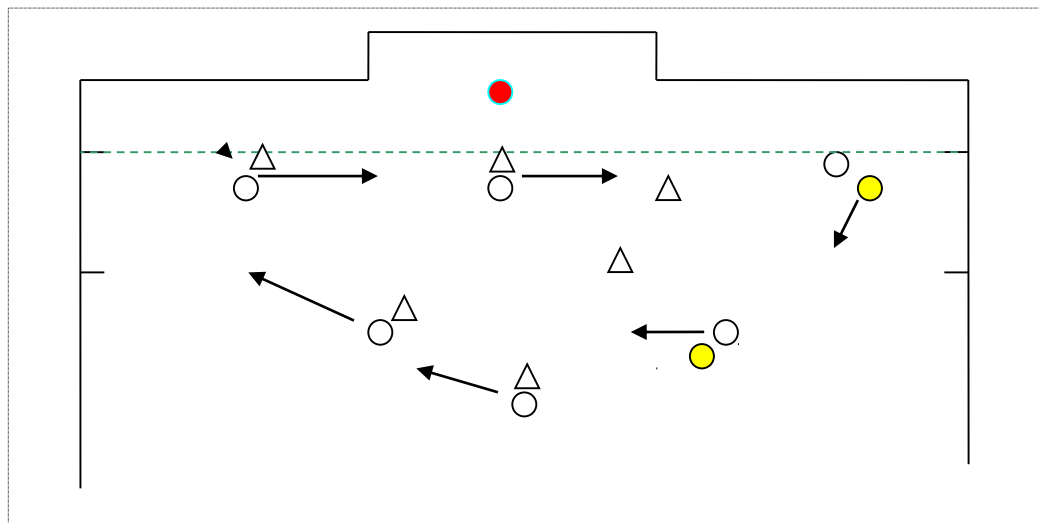
Primer 1.

Crtež 2.

Lopta se nalazi kod igrača na poziciji 4, igrač jakim mahanjem veže odbranu na sebe, vrši dodavanje igraču na poziciju 2. Nakon dodavanja lopte, igrač se sa pozicije 4 pomera malo u levo (na taj način ostavlja odbrambenog igrača koji mu drži ruku podignutu na desnoj strani, dobija loptu od igrača na poziciji i upućuje šut u nebranjeni deo gola (Crtež 2).

Primer 2.

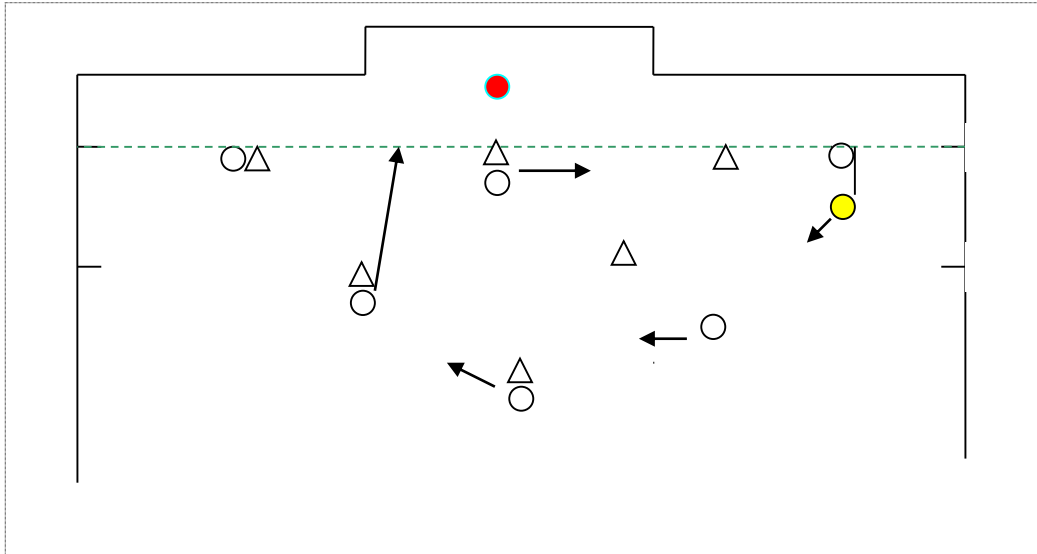
Crtež 3.

Na crtežu 3. dat je primer rešenja pozicionog napada protiv zonske odbrane. Cilj ovog tipa zonske odbrane jeste da se sa nezgodne strane puste igrači koji su slabiji šuteri, dok se istovremeno onemogućava dodavanje lopte na poziciju centra.

Svi igrači moraju imati aktivan položaj. Lopta se nalazi na nezgodnom krilu (pozicija 1), igrač maše i otvara se. Kada dođe lopta na igrač na poziciji 2 u tom trenutku krilni igrač na poziciji 5 ulazi levim ramenom u odbrambenog igrača i po liniji od dva metra dolazi na drugu stativu, dok se igrač sa pozicije 4 pomera skroz u levo. Igrač na poziciji centralnog beka-pozicija 3 se takođe pomera u levo dolazi na mesto spoljnjeg igrača 4 i na taj način se otvara prostor za šut.

Centar se pomera na prvu stativu, time se igrač 4 otvara i kreće prema sredini, istovremeno gledajući položaj golmana i odbrambenih igrača. Ukoliko mu je povoljna situacija za šut, igrač 2 šutira, a ukoliko je slobodno dodavanje na dva metra daje tačnu loptu na centarskoj poziciji.

Primer 3.

Crtež 4.

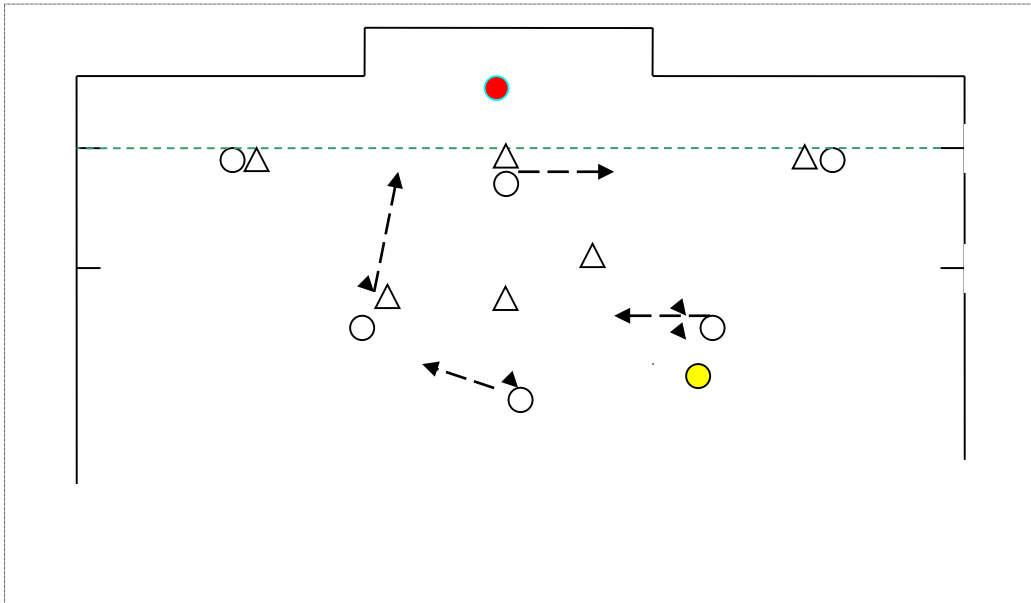
Ovaj način odigravanja u pozicionom napadu protiv zonske odbrane je sličan prethodnoj akciji rešavanja napada protiv ovog tipa zonske odbrane.

Razlika je u tome što u ovom primeru igrač pozicija 4 proplivava sa desne strane odbrambenom igraču i dolazi na prvu stativu.

Proplivavanje sa pozicije 4 na prvu stativu se dešava kada se lopta nalazi na nezgodnom krilu. Tada se vrši istovremeno kretanje igrača 5 na stativu, centralnog beka- pozicija 3 na poziciju 4, dok se desni spoljni- pozicija 2 pomera ka levo, prema sredini gola. Tada lopta dolazi do igrača koji se pomerio prema sredini gola. U zavisnosti od situacije, taj igrač ili šutira ili tačno dodaje loptu igraču na stativi, ukoliko je moguće dodavanje, kako bi izbio isključenje ili postigao gol (crtež 4).

primer 4.

Crtež 5.

Ekipa sa ovim načinom odigravanja zonske odbrane želi da onemogući dodavanje lopte centru, ujedno pustajući centralnog beka jer je najudaljenije od gola, kao i igrača na poziciji 2 (igrač sa loptom). Napadač sa pozicije 4 proplivava na prvu stativu, dok se centralni bek pomera u levo i dolazi na njegovu poziciju, igrač sa loptom- pozicija 2 se otvara prema sredini gola jako mašući veže golmana, šutira na gol ili loptu daje centru (crtež 5).

Ipitna pitanja:

1. Podela taktike u napadu
2. Organizacija pozicionog napada
3. Individualne akcije
4. Taktičke kombinacije
5. Forme pozicionog napada
6. principi kod odigravanja pozicionog napada

Literatura:

1. Rudić, R. (1988). *Pozicioni napad u vaterpolu*. Beograd: Fakultet za fizičku kulturu. Neobjavljeni diplomski rad.
2. Snyder, P. (2008). *Water polo for players & teachers of aquatics*. Los Angeles: LA84 Fondation.
3. Dopsaj, M. (2009). Model characteristics of key indicators of attack in elite water polo teams, *The 3rd International Workshop of the International Society of Performance Analysis of Sport (ISPAS)*, University of Lincoln, 6-7 April 2009, pp. 22.